

УДК 687.01

ЛАРИСА КРАСНЮК, ОЛЕКСАНДР ТРОЯН,
ДМИТРО КОВАЛЬЧУК
Хмельницький національний університет, Україна

АДАПТИВНИЙ ОДЯГ: ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

***Мета.** Наукове обґрунтування та практична реалізація принципів адаптивного дизайну у створенні чоловічого плечового та поясного одягу для військовослужбовців із пораненими кінцівками.*

***Ключові слова:** інклюзивний дизайн, адаптивний дизайн, адаптивні вироби, функціональність, інновації.*

Постановка завдання. Одними із важливих функцій адаптивного одягу є забезпечення комфорту, мобільності і незалежності користувачів з обмеженими фізичними можливостями. Сьогодні в Україні особливо актуальним є проєктування адаптивного одягу для військовослужбовців із пораненими кінцівками. Тому завданнями цього дослідження є розроблення та виготовлення чоловічого плечового та поясного адаптивного одягу, що сприятиме ефективній реабілітації, підвищенню самооцінки та зниженню соціальної ізоляції поранених.

Методи досліджень. У процесі дослідження проведено аналіз існуючих відомих розробок у сфері адаптивного одягу, використані методи соціологічних досліджень (опитування, анкетування) та методи проєктування нових моделей одягу.

Результати досліджень. Починаючи з 1990-х років ХХ століття, у світі активізувався розвиток інклюзивного дизайну, орієнтованого на задоволення потреб людей з обмеженими фізичними можливостями. Інклюзивний дизайн спрямований на створення практичного та естетично привабливого одягу, який забезпечує повноцінну участь таких осіб у суспільному житті, не обмежуючи прояву їхньої гідності, індивідуальності та стилю [1].

Одним із ключових напрямів інклюзивного дизайну є адаптивний дизайн, покликаний підвищити рівень самообслуговування та комфорту людей з інвалідністю, пацієнтів із тимчасовими обмеженнями рухливості або осіб похилого віку під час лікування та реабілітації. Аналітичні дослідження у сфері проєктування адаптивного одягу засвідчують, що основна мета цього напрямку полягає у створенні виробів, здатних полегшити виконання щоденних функціональних завдань – одягання та роздягання, застібання та розстібання, а також забезпечити зручний доступ для проведення медичних процедур. Це має важливе значення як для

пацієнтів, так і для осіб, що здійснюють догляд, – опікунів, медичних сестер і лікарів [2].

Вітчизняні науковці також зробили помітний внесок у розвиток досліджень у сфері адаптивного одягу. У роботі [3] авторами проаналізовано асортимент існуючого адаптивного плечового та поясного одягу, а також сформовано інформаційну базу складових його функціонально-конструктивних елементів для їх обґрунтованого вибору під час проєктування.

Стаття [4] присвячена вивченню характерних рухів пацієнтів лікувальних закладів, на основі чого розроблено рекомендації щодо конструктивно-технологічних рішень одягу для різних груп пацієнтів залежно від їхнього рухового режиму.

Дослідження, спрямовані на проєктування адаптивного одягу для осіб із травмованими кінцівками, представлено у роботі [5]. Авторами створено інформаційну базу даних, яка слугує підґрунтям для обґрунтованого вибору складових елементів адаптивного одягу для військовослужбовців та цивільних осіб із травматичними ураженнями кінцівок.

Враховуючи результати інформаційних досліджень, колектив науковців кафедри технологій та конструювання швейних виробів Хмельницького національного університету у співпраці з підприємцями швейної галузі реалізує науково-дослідний проєкт, спрямований на розроблення адаптивного одягу для військовослужбовців із травмами кінцівок. У межах дослідження було налагоджено тісну взаємодію з фахівцями реабілітаційної медицини, лікарями-хірургами та пацієнтами хірургічних відділень. Медичні спеціалісти підкреслили важливість створення такого одягу, що забезпечує комфортні умови під час лікування та реабілітації, а також зручний доступ до ушкоджених кінцівок без потреби повного роздягання пацієнта. За їхнім висновком, використання адаптивного одягу у поєднанні із сучасними медичними технологіями сприяє підвищенню ефективності лікувально-відновлювального процесу. Опитування пацієнтів підтвердило, що традиційний одяг не відповідає їхнім функціональним потребам, тому актуальним є створення спеціалізованих виробів, які забезпечують комфорт, самостійність і полегшують процеси переодягання, лікування та реабілітації.

У результаті спільної роботи науковців, медиків, пацієнтів та підприємців швейної галузі було створено комплекти чоловічого адаптивного одягу, що складалися зі світшота та штанів (рис. 1).

Перед, спинка, частини каптура та рукави світшота, а також передні й задні деталі штанів виконані роз'ємними та такими, що з'єднуються за допомогою застібок Velcro, що забезпечує можливість надання медичної допомоги на ділянках тулуба та кінцівок пацієнта без потреби повного роздягання. У центральній частині переду

світшота та на лівій штанині розміщено принти «Український ТИТАН» і «Adap Time», які мають патріотичне забарвлення та символічно підкреслюють основне призначення комплекту – адаптивний одяг для військовослужбовців

Рис. 1. Зовнішній вигляд комплекту чоловічого адаптивного одягу

Використання розрізів із текстильними застібками Velcro та регульованих поясів дає змогу надавати світшоту та штанам необхідної форми, спрощує процеси одягання й роздягання і тим самим адаптує користувача до умов самостійного догляду за собою. Це, у свою чергу, підвищує психофізіологічний комфорт і загальний рівень якості життя військовослужбовців із пораненими кінцівками.

Висновок. Проведене дослідження дало змогу простежити еволюцію адаптивного одягу від його зародження до сучасного етапу розвитку. Встановлено, що адаптивний одяг завжди викликав підвищений інтерес з боку науковців, медиків, психологів та фахівців швейної галузі, оскільки поєднує соціальну значущість, функціональність і креативність. Сучасний адаптивний одяг розглядається як результат синтезу інноваційності, ергономіки, технологічності та естетичної виразності. Він виходить за межі традиційного проектування одягу, забезпечуючи не лише комфорт і самостійність користувача, але й сприяючи його соціальній інтеграції.

У ході дослідження розроблено та виготовлено експериментальну партію чоловічого демісезонного адаптивного одягу для військовослужбовців із пораненими кінцівками. Використання регульованих елементів конструкції із застібками Velcro підтвердило ефективність запропонованих рішень: вироби легко адаптуються до

індивідуальних анатомічних особливостей та методів лікування, полегшують процес одягання й роздягання та забезпечують зручний доступ до ушкоджених ділянок тіла.

Отримані результати підтверджують доцільність застосування принципів адаптивного дизайну у проєктуванні одягу для військовослужбовців із травмами кінцівок. Такий одяг не лише сприяє підвищенню фізичного та психологічного комфорту під час лікування і реабілітації, а й створює умови для більш повноцінної участі користувачів у соціальному та професійному житті.

Література

1. Kukielfko K. Adaptive Fashion. Clothing as a Tool for the Inclusion of People with Disabilities. *Podstawy Edukacji. Education for Diversity, Equity, and Inclusion*. 2024. Vol. 17. P. 119–128.
2. Hyun-Shin N. Adaptive Clothing Designs for the Individuals with Special Needs. *Journal of the Korean Society of Clothing and Textiles*. 2007. Vol. 31, iss. 6. P. 933–941.
3. Колосніченко О. В., Пашкевич К. Л., Остапенко Н. В., Скріпченко А. Г., Люклян Н. Р. Аналіз і систематизація різновидів проєктних рішень при виготовленні адаптивного одягу для пацієнтів. *Art and design*. 2022. № 2(18). С. 94–107.
4. Колосніченко О. В., Пашкевич К. Л., Остапенко Н. В., Люклян Н. Р., Колосніченко М. В. Проєктування функціонального одягу для пацієнтів лікарень із врахуванням умов його експлуатації. *Art and design*. 2022. № 3 (19). С. 72–87.
5. Кулешова С. Г., Лущевська О. М., Лебединська О. П., Слободенюк О. В., Ковальська Д. В. Аналітичний огляд сучасного стану напрацювань з проєктування адаптивних реабілітаційних виробів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 2. С. 181–188.

УДК 687.01:
005.412

ГАЛИНА ЛОБАНОВА, ЯНА ПЕТРОВА
Хмельницький національний університет, Україна

ЕТИКА ТА ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ІНДУСТРІЇ МОДИ

Мета. Дослідження соціальної місії сучасної індустрії моди, її інклюзивності та забезпечення рівних можливостей, а також аналіз ролі моди як інструмента соціальних змін в умовах сталого розвитку суспільства.

Ключові слова: індустрія моди, соціальна місія, етика моди, інклюзивність, сталий розвиток.